

ΕΝΤΗΕΤΟ.15

23.3.1934: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΑΓΩΝΙΑ ΝΑ ΑΠΑΛΛΑΓΕΙ ΑΠΟ ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΘΕΜΑ ΚΑΙ ΜΕ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΞΕΝΟΥ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΥ ΣΚΑΡΜΠΑ ΚΑΤΑΒΑΛΛΕΤΑΙ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΝΑ ΠΕΙΣΘΟΥΝ ΟΙ ΕΞΟΡΙΣΤΟΙ ΕΠΙΣΚΟΠΟΙ ΚΙΤΙΟΥ ΚΑΙ ΚΥΡΗΝΕΙΑΣ ΝΑ ΠΑΡΑΙΤΗΘΟΥΝ ΚΑΙ ΝΑ ΤΟΥΣ ΔΟΘΟΥΝ ΕΠΙΣΚΟΠΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ενα από τα καυτά προβλήματα που απασχολούσαν τον Κυπριακό λαό ήταν το Αρχιεπισκοπικό ζήτημα, το οποίο είχε οξυνθεί μετά το θάνατο του Αρχιεπισκόπου Κύριλλου Γ το Νοέμβριο του **1933**.

Η Εκκλησία της Κύπρου έμεινε πραγματικά ακέφαλη γιατί απουσίαζαν στο έξωτερικό, μετά την εξορία τους και οι Μητροπολίτες Κιτίου Νικόδημος Μυλωνάς και Κερύνειας Μακάριος. Μόνο ο Μητροπολίτης Πάφου Λεόντιος παρέμενε στην Κύπρο αλλά δεν μπορούσε να προβεί σε καμιά ενέργεια μια και δεν μπορούσε να συγκληθεί η Ιερά Σύνοδος. Στην ουσία ο Λεόντιος μπορούσε να συγκαλέσει Ιερά Σύνοδο φέρνοντας Επισκόπους από τα Πατριαρχεία της περιοχής και στην οποία να μετέχει και ο ηγούμενος της μονής Κύκκου ή άλλος ηγούμενος, αλλά αυτό δεν θα ήταν λύση παρά μόνο προσωρινή διευθέτηση.

Οι δυο εξόριστοι Μητροπολίτες είχαν συμφωνήσει να παραμείνει το καθεστώς που υπήρχε εν αναμονή εξελίξεων και επιστροφής τους στην Κύπρο πριν προκηρυχθούν εκλογές για την ανάδειξη νέου Αρχιεπισκόπου. Ο Κιτίου είχε εγκατασταθεί αρχικά στο Λονδίνο μετά το Παρίσι και ύστερα στα Ιεροσόλυμα και ο Κερύνειας στην Αθήνα.

Ο νέος κυβερνήτης Πάλμερ που ήλθε στα τέλη του **1933** δηλαδή ένα μήνα μετά το θάνατο του Αρχιεπισκόπου, είχε επιβάλει ή εντείνει τους περιορισμούς σε κάθε δημοκρατικό δικαίωμα των πολιτών. Και η εκλογή αρχιεπισκόπου αποτελούσε ένα βασικό δικαίωμα, γιατί θα γινόταν με δημοκρατικές εκλογές, πράγμα που δεν άρεσε στον Πάλμερ και στην

αγγλική Κυβέρνηση γενικά.

Ο Πάλλμερ είχε αναστείλει τις εκλογές για την ανάδειξη δημοτικών αρχόντων μέχρι το 1940 και προχώρούσε σε εγκατάσταση διορισμένων δικών του ανθρώπων, πράγμα που δεν μπορούσε να κάμει όμως με τον Αρχιεπίσκοπο.

Στις 6 Φεβρουαρίου 1934 ο Μητροπολίτης Κιτίου Νικόδημος Μυλωνάς έφθασε στο Λιμάνι του Πειραιά με το πλοίο "Τεοφίλ Γκοτιέ". Προερχόταν από τη Γαλλία και κατευθυνόταν στην Κωνσταντινούπολη, τους Αγίους Τόπους και την Αίγυπτο, όπου όπως είπε σύμφωνα με το Γουάτερλο της βρετανικής διπλωματικής αποστολής στο Λονδίνο (Ανάτυπο Τηλλυρίδη σελ. 497) θα εγκαθίστατο μόνιμα.

Είπεν ακόμα ότι δεν μπορούσε να κατέβει στον Πειραιά, προφανώς για να συναντήσει τον Μητροπολίτη Κερύνειας, γιατί οι αρχές δεν του έδωσαν βίζα.

Αν δεν τα κατάφερε όμως ο Μυλωνάς να βγει από το Καράβι, τα κατάφερε ο Κερύνειας που βγήκε σ' αυτό και εκεί συζήτησαν το Αρχιεπισκοπικό πρόβλημα, όπως διαμαρφωνόταν.

Ο Κιτίου ενημέρωσε το Μακάριο για τις επαφές που είχε και στο Λονδίνο προηγουμένως με το Μητροπολίτη Θειατείρων και Αρχιεπίσκοπο Δυτικής Ευρώπης Γερμανό, ο οποίος ήθελε να έβλεπε το πρόβλημα να οδηγείται προς τη λύση του.

Ο Κιτίου είπε στον Κερύνειας ότι θα πήγαινε στην Κωνσταντινούπολη, όπου θα ζητούσε τη βοήθεια του Οικουμενικού Πατριάρχη Φωτίου και στη συνέχεια στην Αντιόχεια και Αλεξάνδρεια όπου θα ζητούσε τη βοήθεια και των Πατριαρχών αυτών.

Από αυτούς ο Πατριάρχης Αλεξανδρείας Μελέτιος Μεταξάκης γνώριζε περισσότερο από κάθε άλλο τα πάντα γύρω από την εκκλησιαστική κατάσταση στην Κύπρο, δεδομένου ότι είχε διατελέσει και Μητροπολίτης Κιτίου στην Κύπρο και είχε μάλιστα συμβάλει στη σύνταξη του καταστατικού της Εκκλησίας της Κύπρου.

Ο Νικόδημος Μυλωνάς πήγε στην Κωνσταντινούπολη, όπου είχε επανειλημμένες επαφές

με τον Πατριάρχη ενώ στην Κύπρο είχαν αρχίσει οι διαδόσεις και φήμες για την τύχη του Αρχιεπισκοπικού θρόνου. Οι φήμες ανέφεραν ότι οι δύο εξόριστοι Μητροπολίτες θα παραιτούντο των Μητροπόλεων τους και ότι θα βρισκόταν κάποιος άλλος για τη θέση του Αρχιεπισκόπου. Σαν τέτοιος αναφερόταν ο Μητροπολίτης Γερμανός ή ένας από τους Μητροπολίτες του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Ο Κιτίου έσπευσε αμέσως να διαψεύσει πολλές από τις φήμες αυτές από τις οποίες ορισμένες είχαν ήδη δημοσιευθεί και στη εφημερίδα " Έθνος" των Αθηνών.

Ανέφερε ο Μυλωνάς:

"Όχι μόνον τυγχάνει ανακριβές και τελείως ανύπαρκτον το ότι ελήφθη τοιαύτη απόφασις για υποψηφιότητα στο θρόνο της Κύπρου Μητροπολίτη του Οικουμενικού Πατριαρχείου αλλ' ούτε καν ομιλία εγένετο περί τοιαύτης ή άλλης λύσεως, πλην της ην ο καταστατικός χάρτης της Εκκλησίας Κύπρου ορίζει.

Ούτε εις την Α.Θ.Π. τον Οικουμενικόν Πατριάρχην, βαθύν γνώστην του Κανονικού Δικαίου και του ειδικώς εν Κύπρω ισχύοντος συστήματος εκλογής Αρχιεπισκόπου, ούτε εις ημάς επιτρέπεται και να σκεφθώμεν απλώς διά λύσιν εκκλησιαστικού ζητήματος Κύπρου, ήτις και προς το αυτοκέφαλον της Εκκλησίας εκείνης αντιπίπτει και τον δι' ου κυρίως η εκλογή ενεργείται λαόν τελείως αγνοεί. Θα ήτο δε ειδικώς δι' ημάς, αν μη δι' άλλον, λιαν τολμηρά αυθαιρεσία και να εισέλθωμεν απλώς εις συζήτησιν περί τοιαύτης λύσεως, διότι ούτε το σύνολον των δικαιούχων συνοδικών μελών εκπροσωπούμεν, ούτε την γνώμην του αμεσώτατα ενδιαφερομένου Ελληνορθόδοξου πληρώματος της Νήσου εκείνης δυνάμεθα να διαθέτωμεν κατά βούλησιν.

Το θέμα της παραίτησης των εξορίστων Μητροπολιτών ή της εξεύρεσης άλλων Μητροπόλεων στην Ελλάδα δεν ήταν εντελώς ψέμα. Το είχε συζητήσει δυο μήνες προηγουμένως ο πρόξενος της Ελλάδας στη Λευκωσία Λουδοβίκος Σκάρμπας στις **19.12.1933** με τον Αποικιακό Γραμματέα που εκτελούσε καθήκοντα

προσωρινού Κυβερνήτη.

Ο Σκάρμπας είπε στον Χένικερ Χήτον ότι θα εισηγείτο στην ελληνική Κυβέρνηση να παραχωρήσει στην Ελλάδα Επισκοπές για τους δυο εξορίστους.

Ο Σκάρμπας είπε στον Χήτον ακόμη ότι ενεργούσε με δική του πρωτοβουλία και ήθελε να γνωρίζει τις απόψεις της αγγλικής Κυβέρνησης. Μια τέτοια ενέργεια, είπε ο Σκάρμπας, σύμφωνα με έκθεση του Χήτον προς τους ανωτέρους του (Τηλλυρίδη σελ. 486) θα καθιστούσε αδύνατη την ανάμειξη των Μητροπολιτών στις υποθέσεις της Κύπρου.

Πρόσθετε ο Χήτον στην έκθεση του:

" Του είπα ότι βεβαίως δεν έφερνα ένσταση. Στην πραγματικότητα μια τέτοια ενέργεια αποτελούσε διέξοδο, αλλά φαινόταν ότι ήταν ο μόνος δρόμος να βγούμε από το παρόν αδιέξοδο, Ο πρόξενος φαινόταν να έχει την άποψη ότι η Ελληνική Κυβέρνηση ανησυχεί να αποδεσμευθεί από το Κυπριακό πρόβλημα και είναι πρόθυμη να κάμει οτιδήποτε, φαντάζομαι, μια ανοικτή ανακοίνωση για να καταστήσει γνωστό ότι το μόνο μέλλον για τη χώρα και τους κυπρίους είναι όπως οι Κύπριοι μείνουν βρεττανοί υπήκοοι.

Ο κ. Σκάρμπας επίσης νόμιζε- πάλι απολογούμενος για τη φανερή επέμβαση- ότι οι τρεις κενές θέσεις, του Αρχιεπισκόπου και των δύο Επισκόπων θα πρέπει να πληρωθούν από εξωκλιματικούς χωρίς πολιτικά ενδιαφέροντα στην Κύπρο. Υπάρχουν πολλά που συνηγορούν υπέρ αυτού, αλλά οι δυο κύριοι είναι:

1. Δεν υπάρχουν τοπικοί υποψήφιοι για πραγματική υποψηφιότητα εκτός πιθανώς από αρχιμανδρίτες, και,

2. Στην απίθανη περίπτωση που οι διορισθησόμενοι θάθελαν να δημιουργήσουν ταραχές θα έχουν μικρότερη συμπάθεια από τους κυπρίους και θα ήταν ευκολότερο να τους απαλλαγούμε".

Ο Κιτίου κατάφερε να κινητοποιήσει τον Οικουμενικό Πατριάρχη, αλλά όχι σε σημείο που να

επιτύχει κάτι σημαντικό γύρω από το όλο θέμα.

Παρά το γεγονός ότι ο Σκάρμπας έλεγε ότι ενεργούσε μόνος του δεν ήταν δυνατό να γίνει πιστευτός από τους Αγγλους. Ο Σκάρμπας έκαμε ακόμη μια νέα προσπάθεια γύρω από το θέμα στις **23** Μαρτίου **1934**, ότε συναντήθηκε με τον Αποικιακό Γραμματέα Χένικερ Χήτον.

Ο Χήτον ενημερώνοντας τον Κυβερνήτη Πάλμερ έγραψε την επομένη (Τηλλυρίδη σελ. **509**):

" Ο Έλληνας πρόξενος ήλθε χθες να με δει σε σχέση με τη συνέντευξη που είχα μαζί του πριν έλθει η εξοχότητά σας, γύρω από το θέμα του κατά πόσον θα έδινε οποιαδήποτε βοήθεια στη διευθέτηση των δυσκολιών με το να ζητήσει από την Κυβέρνηση του να βρει επισκοπές στην Ελλάδα για τους εξοριστούς Επισκόπους.

Μου είπε ότι η Κυβέρνηση του, τον είχε πληροφορήσει ότι ανησυχεί πολύ όπως μη προβεί σε οποιαδήποτε ενέργεια, η οποία θα στενοχωρούσε την Κυβέρνηση (της Κύπρου) και ότι γενικά δεν έχει καμιά εξουσία από την Ελλάδα για να δράσει και ότι αν έκαμνε οτιδήποτε μόνος του και ότι αν αποτύγχανε θα ήταν υπεύθυνος.

Είπε στη συνέχεια ότι έχει προσέξει ότι υπάρχει αυξανόμενο αίσθημα ότι οι εξορισθέντες Επίσκοποι πρέπει να παραιτηθούν και αισθάνετο σίγουρος ότι εάν οι τοπικοί ηγέτες της εκκλησιαστικής πολιτικής, π.χ. πολιτικοί προσεγγίσουν τους Επισκόπους με εισήγηση να παραιτηθούν, θα το πράξουν.

Ο Επίσκοπος Κερύνειας θα πρέπει να προσεγγισθεί πρώτα και μετά ο Επίσκοπος Κιτίου. Ο Πρόξενος προτιμούσε με δική του ευθύνη μια και η Κυβέρνηση του δεν ευνοούσε τις ενέργειες του, να συζητήσει το θέμα με τους πολιτικούς και ιδιαίτερα με τον Γ. Κυριακίδη από τη Λεμεσό, ο οποίος θα πήγαινε στην Αθήνα και να έπειθε τον Επίσκοπο της Κερύνειας να παραιτηθεί.

Είπα στον Πρόξενο ότι η Κυβέρνηση δεν επενέβαινε στα τοπικά θέματα τώρα και το θέμα

αφέθηκε εκεί".